

nog osmerca albanske epike, ispjevane u desetercu i još po tome što svaka pjesma predstavlja poseban epski motiv, a one su i poseban ciklus u albanskoj epskoj poeziji.

O albanskim krajišničkim deseteračkim pjesmama detaljnije je pisao, uspoređujući ih u prvom redu s Vukovim junačkim pjesmama, R. Medenica (»Rad XIV kongresa folklorista Jugoslavije u Prizrenu, Beograd 1974), a podaci o svakoj pjesmi i motivi nalaze se i u posebnom radu autora ove knjige (**Krajišnička epika**, Beograd, Balkanološki institut SANU, 1980).

Osnovni podaci o ovim pjesmama dani su u predgovoru knjizi. Navodi se: da se od šezdesetih godina kod nas intenzivnije proučavaju odnosi albanske i srpskohrvatske krajišničke epike, da se istodobno i analiziraju krajišničke pjesme s obzirom na motive i junake, da se istražuju osobitosti po kojima se izdvajaju iz cjelokupnog albanskog usmenog epskog stvaralaštva, po ljepoti, jeziku, posebno po prikazu duhovnog, etičkog i kulturno-povijesnog života.

Posebnosti albanskih krajišničkih pjesama su ove: kratke su (prosječno oko 500 stihova), lapidarne u iznošenju motiva, imaju dinamiku razvoja događaja (mogu se usporediti s tipom hercegovačkih i crnogorskih starijih pjesama); albanski pjevač ne razmeće se riječima, ne kiti pojedince događaje i junake, ali zato pojedini opisi nisu ništa manje umjetnički uspješni, motivi i junaci su uglavnom tipizirani, a i pojedini »pjesnički klišeji«. Pjesme čuvaju ustaljeni oblik tako da se manje može govoriti o varijantama, a više o ustaljenim pjesmama — motivima. Takve kakve su, zaključuje Mićović, još su nedovoljno istražen, ali veoma značajan i privlačan izvor raznovrsnih obavijesti.

Zanimanje za ove pjesme, koje albanski istraživači ubrajaju u krajišničke, datira još od početka prošlog stoljeća. Njima su se bavili: Vuk Karadžić, Č. Truhelka, T. Đorđević, V. Dančetović, A. Četa, M. Krasnići, Š. Plana, R. Medenica, D. Šalja i drugi.

Čitajući pjesme lako uočavamo sličnosti u imenima (Mujo, Halil, Kraljević Marko, Musa Kesedžija, Đerzelez), a i u osnovnim motivima između ovih i bosanskohercegovačkih muslimanskih krajišničkih pjesama, pa i s onima iz Vukovih zbirki (pjesma **Musa Kesedžija** slična je pjesmi **Kraljević Marko i Musa Kesedžija**, a **Đerzelez Alija** pjesmi **Bolani Dojčine**, npr.). Albanske krajišničke pjesme po obliku su kao i hajdučke: kratke, upečatljive, snažne. Najznačajnija je, kaže Mićović, u ovim pjesmama etička potka, koja je u osnovi albanska i odražava duh Albanaca, prije svega gorštaka. To su: stari mitološki elementi, pitanje »bese« i njezino isticanje, odnos prema gostu (pa makar se radilo i o krvniku), odnos prema hljebu, o žalosti žene za mužem, odnosi među muškarcima istog plemena, posebno odnos prema ženi istog plemena itd.

I na kraju nešto i o prijevodu. Mićović je, čini se, dobro prenio sadržaje, ali ne i stih — deseterac (ima jedanaesteraca, dvanaesteraca, trinaesteraca, četrnaesteraca...). Često je narušen i ritam. Ali o tome, s obzirom na jezik s kojeg su prevedene, ne mogu govoriti.

Ante Nazor

Ukrajnski narodni pismi v zapysah Sofii Tobilevyč. Uporjadkovaly **S. V. Myšanyč** (teksty). **M. W. Myšanyč** (melodi), »Naukova dumka«, Kyiv 1982, 424 str.

Sofija Tobilevyč (1860—1953) poznata je u ukrajinskoj kulturnoj javnosti i šire kao glumica, pisac i prevodilac. Manje je poznat njezin rad na prikupljanju i zapisivanju djela iz usmene književnosti, iako je, uglavnom u rukopisima, ostavila nekoliko tisuća prikupljenih i zapisanih pjesama, priča, bajki, predaja, uopće kraćih i duljih vrsta iz usmene književnosti.

Knjiga **Ukrajinske narodne pjesme** predstavlja izbor iz njezina opsežnog rada. Sadrži nekoliko vrsta narodnih pjesama. Gotovo sve pjesme

sačuvane su u rukopisima i tek dijelom objavljene (o čemu iscrpnije govore uvodna rasprava iz pera S. V. Myšanyč te napomena na kraju knjige).

Rukopisne materijale pokušala je razvrstati još sama sakupljačica, a predstavljaju pravo bogatstvo pjesama sakupljenih diljem Ukrajine. Nalaze se tu pjesme iz Podilja, Galicije, Čerkašćine, Hersonščine i brojnih drugih pokrajina.

Za razliku od izbora pjesama, koji je doista na zavidnoj visini, klasifikacija pjesama je nedosljedna. Naime, u klasifikaciji se (vjerujem pogrešnom upotrebom ili bolje rečeno neprecizno definiranom i još uvijek spornom terminologijom u usmenoj književnosti uopće) prešlo od početne diobe prema običajima u kojima se pjesme izvode na klasifikaciju prema vrstama pjesama. Tako u prvom dijelu zbirke upoznajemo tzv. kalendarske obredne pjesme, u koje su svrstane pjesme posvećene dolasku proljeća, pjesme posvećene narodnim običajima na dan sv. Ivana Krstitelja, žetelačke pjesme te kolendarske i kraljičke. Iza njih slijede tzv. obiteljske obredne pjesme u koje su svrstane svadbene, i to od onih koje se pjevaju pri prošnji djevojke pa redom tokom cijelog svadbenog obreda i slavlja. Treći dio posvećen je pjesmama iz svakodnevnog života, a to su: ljubavne iz svakodnevice i uspavanke. Zatim slijede pjesme sa socijalnom tematikom u koje su uvrštene: kozačke pjesme, čumacke (čumacima su nazivali ljude koji su s Krima u Ukrajinu dovozili sol), regrutske i vojničke te knetske, nadničarske i pečalbarske pjesme. Peti dio čine historijske pjesme koje na način svojstven usmenoj poeziji pjevaju o nekom povijesnom momentu ili ličnosti. Šesti dio obuhvaća balade s različitim motivsko-tematskim rasponom (za nas su možda najzanimljivije dvije varijante balade **Oj Serbine, Serbinačku**). Iza balada slijede šaljive i plesne pjesme. Na kraju su pjesme umjetničko-literarnog podrijetla nepoznatih autora.

Izuzmemo li donekle nespretnu klasifikaciju, **Ukrajinske narodne pjesme** predstavljaju veoma vrijednu zbirku pjesama. Dodamo li tome da se gotovo iza svake pjesme nalazi i notni materijal, melodije na koje se pojedine pjesme pjevaju (ukrajinske se usmene pjesme u pravilu sve pjevaju, i to na vrlo lijepe pjevne melodije, obično uz pratnju narodnih instrumenata: kobze, lire ili bandure), ustvrdit ćemo da je Sofija Tobilevyč ostavila zgotovljeno, zaokruženo i kompletirano djelo. Tobilevyčeva je melodije pjesama zapisivala uglavnom istodobno i zajedno s tekstualnim zapisima, no poneki notni zapisi proizlaze iz njezine bliske suradnje s istaknutim muzičarem i muzikologom M. Lisenkom. Ta činjenica, naravno, ne umanjuje samoprijegorni rad i trud Sofije Tobilevyč, a ni vrijednosti baštinjene njezinim sveukupnim djelom i posebice ovom zbirkom.

Dubravka Poljak

E. N. Paščenko, V. Nazor i fol'klorizam u hrvatskoj literaturi. Akademija nauk ukrajinskoj SSR, Institut iskusstvovedenija, fol'klora i etnografii im M. F. Ryl'skogo, »Naukova dumka«, Kiev 1983, 252 str.

U monografiji **V. Nazor i folklorizam u hrvatskoj književnosti** govori se o mjestu i važnosti Nazorova djela i o njegovu odnosu prema folkloru. Posebno se analiziraju idejno-estetski pogledi u poeziji, prozi i publicistici i razmatraju društveno-politička, povijesno-književna i opće teorijska pitanja Nazorova opusa i književni procesi u Hrvatskoj u prvoj polovini 20. stoljeća. Ipak, u prvom je planu tema »Pisac i folklor« pa je ova monografija ujedno i prvo takvo sistematsko istraživanje u sovjetskoj filološkoj znanosti pa i filološkim znanostima jugoslavenskih naroda.

Monografija ima: **Uvod**, tri poglavlja (**Uloga folkloru i književnosti u formiranju Nazorova idejno-estetskog uvjerenja, Narodna lirsko-ep-**